

تمدن اسلامی در جنوب آسیا

تاریخچه‌ای از قدرت و حضور مسلمانان شبه‌قاره‌ی هند

بورجور آواری

ترجمه‌ی افسانه منفرد

نشر اختران

سرشناسه	آواری، بورجور، Avari, Burjur
عنوان و نام پدیدآور	: تمدن اسلامی در جنوب آسیا- تاریخچه‌ای از قدرت و حضور مسلمانان در شبه‌قاره‌ی هند.
مشخصات نشر	: تهران: اختران، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۴۲۴ ص. ۲۳/۵×۱۶/۵ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۲۰۷-۲۲۰-۰
فهرست‌نویسی	: فیبا.
یادداشت	: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlia.ir در دسترس است
یادداشت	: عنوان اصلی: Islamic civilization in south asia
شناسه افزوده	: منفرد، افسانه، ۱۳۳۴ -، مترجم
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۹۲۸۵۱

نشر اختران

تمدن اسلامی در جنوب آسیا

تاریخچه‌ای از قدرت و حضور مسلمانان در شبه‌قاره‌ی هند

بورجور آواری

مترجم: افسانه منفرد

طرح جلد: ابراهیم حقیقی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

شمارگان: ۷۰۰ نسخه

لیتوگرافی پارسیان - چاپ فرشویه

کارگر جنوبی، روانمهر، پ ۱۵۲، طبقه ۱، تلفن: ۰۶۶۴۱۰۳۲۵ و ۰۹۰Akhtaran فروشگاه: ۰۶۶۴۱۱۴۲۹

www.akhtaranbook.ir - info@akhtaranbook.ir - [instagram.com/akhtaranpub](https://www.instagram.com/akhtaranpub)

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۰۷-۲۲۰-۰

همه‌ی حقوق محفوظ است

بها: ۶۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار مترجم
۱۳	پیشگفتار
۱۹	فصل اول: مقدمه
۱۹	نخستین مسلمانان
۲۴	بافت جنوب آسیا
۳۳	تاریخ‌نگاری و منابع مطالعه
۳۶	پیوست‌های گزیده
۳۹	فصل دوم: دوره‌ی تسلط اعراب (۶۰۰ تا ۱۰۰۰ میلادی)
۳۹	بازرگانی و سکونت اولیه‌ی اعراب در هند
۴۳	فتح سند به دست اعراب
۴۶	حکومت اعراب در سند
۵۵	اشتیاق نخستین مسلمانان برای کسب دانش
۶۱	پیوست‌های گزیده
۶۵	فصل سوم: قدرت ترک و فرهنگ ایرانی در عصر انتمال
۶۶	غزنویان و غوریان: جنگ‌ها و فتوحاتشان
۷۵	سبک اقتدار غزنویان
۷۸	تعصب و واقع‌گرایی در سیاست دینی
۸۱	تسلط سنت فرهنگی ایرانی
۸۶	پیوست‌های گزیده
۹۱	فصل چهارم: سلطنت دهلی در اوج
۹۲	سلاطین و اشراف
۹۸	گسترش قلمرو و تهدید مغولان
۱۰۲	دهقانان، پیشه‌وران، غلامان و بازرگانان
۱۰۶	نگاه‌بانان اسلام و نگرش به هندوها
۱۱۰	معماری در دوره‌ی سلطنت دهلی
۱۱۳	روایت و تصنیف در سنت [زبان و ادبیات] فارسی
۱۱۵	پیوست‌های گزیده

۱۱۹	فصل پنجم: مراکز جدید قدرت و فرهنگ اسلامی
۱۱۹	افت و خیزهای قدرت و فرصت‌های سلطنتی
۱۲۶	ظهور سلطنت‌های منطقه‌ای
۱۳۱	جامعه‌ی مسلمانان: نگاهی سریع
۱۳۵	هنر و معماری: سلطنت دهلی و خاندان‌های محلی
۱۴۰	درهم‌آمیزی سبک‌های ادبی
۱۴۳	پیوست‌های گزیده

۱۴۷	فصل ششم: استیلای تیموریان: اکبر و جانشینان او
۱۴۷	چهار تیموری: معرفی کوتاه
۱۵۰	نظام پادشاهی تیموری
۱۵۷	اقتصاد تیموریان
۱۶۲	دین و حکومت
۱۶۶	فرهنگ، باری و حمایت سلطنتی
۱۷۷	پیوست‌های گزیده

۱۸۱	فصل هفتم: عصر فروپاشی شاهنشاهی تیموری
۱۸۳	عوامل زوال شاهنشاهی تیموری
۱۹۰	صحنه‌ی سیاسی پس از تیموریان
۱۹۵	برخی گرایش‌ها در اسلام هندی
۲۰۱	توسعه‌ی فرهنگی در اواخر دوره‌ی تیموری
۲۰۷	پیوست‌های گزیده

۲۲۱	فصل هشتم: مسلمانان در دوره‌ی کمپانی هند شرقی
۲۲۲	تفوق کمپانی
۲۲۹	ناخشنودی و مقاومت مسلمانان
۲۳۷	تداوم نظم اجتماعی مسلمانان
۲۴۲	جوش و خروش فکری و فرهنگی
۲۴۹	پیوست‌های گزیده

۲۵۵	فصل نهم: نخستین نشانه‌های مدرنیته‌ی اسلامی در حکومت راج
۲۵۶	تعلیم و تربیت و هویت اسلامی
۲۶۲	آرزوها و دستاوردهای سیاسی مسلمانان

۲۷۸	دانش پژوهی و ادبیات اسلامی جدید
۲۸۵	پیوست‌های گزیده

۲۹۳	فصل دهم: اتحاد یا جدایی؟ معمای مسلمانان در پایان حکومت راج
۲۹۲	از خلافت تا پاکستان: روایتی سیاسی
۳۰۳	میوه‌های تلخ جدایی
۳۰۹	مبارزه با بیسوادی و عزلت پرده: پیشرفت‌های زنان مسلمان
۳۱۴	ادیبان بلندآوازه پیش از استقلال
۳۱۸	پیوست‌های گزیده

۳۲۵	فصل یازدهم: سخن آخر - چالش‌های تازه در شبه‌قاره‌ای از هم‌گسیخته (۱۹۴۷-۲۰۱۱)
۳۲۴	اقلیت مسلمان در هند مستقل
۳۳۱	رنج‌های پاک‌تان
۳۴۲	از پاکستان شرقی تا بنگلادش
۳۴۸	ادبیات و هنر
۳۵۲	پیوست‌های گزیده

۳۵۷	اندیشه‌های پایانی
۳۵۹	سلسله‌های شاهان مسلمان
۳۶۷	یادداشت‌ها
۳۹۳	کتابشناسی
۴۱۳	نمایه

پیشگفتار مترجم

مسلمانان نزدیک به چهارده قرن در جنوب آسیا حضور داشته‌اند و ۴۰٪ از جمعیت انبوه ساکن در این منطقه‌ی وسیع جهان از این دین پیروی می‌کنند. سهم مسلمانان در میراث فرهنگی شبه‌قاره چشمگیر است. این کتاب شرحی جامع از تاریخ اسلام در هند ارائه می‌دهد که در گذشته‌های جنبه‌های سیاسی، اجتماعی اقتصادی، فرهنگی و اندیشه‌ورزی مسلمانان است. نویسنده با استفاده از یک چارچوب کرونولوژیکال (وقایع‌نامه‌نگارانه / ذکر وقایع به ترتیب تاریخی) از نخستین روزهای حضور اسلام تا به امروز (دهه‌ی نخست هزاره سوم) در خدادهای مهم را بازگو می‌کند. تمرکز بحث بر نحوه‌ی تلاش مسلمانان برای دسیای، حفظ و اعمال اقتدار سیاسی خود، بحران هویت و تزلزل اعتماد به نفس مسلمانان با ورود استعمار غرب به شبه‌قاره، و سرانجام ترکیب و درهم آمیزی هندوویزم و اسلام در حیات و زنانگی روزمره‌ی هندیان مسلمان است.

وجود نقشه‌ها، تصاویر، جداول سلسله‌های پادشاهان مسلمان هند در انتها، و پیوست‌هایی در پایان هر فصل به انتقال بهتر محتوای اثر یاری رسانده است. نویسنده‌ی تمدن اسلامی در جنوب آسیا، بورجور آواری، پژوهشگر اندیشه‌ی تاریخی در دانشگاه متروپولیتن منچستر است. او روایت خود را به‌خوبی و روانی به شیوه‌ی دلپذیری بیان می‌کند. وی که از پارسیان هند است، در ۱۹۳۸ در هند زاده شده است. دوران کودکی و جوانی را در استون تاون در جزیره‌ی زنگبار و کنیا گذراند و فضای پررنگ سیاسی در میان جامعه‌ی مهاجر هندیان را به هنگام اعلام استقلال هند تجربه کرده و به یاد دارد. به گفته‌ی خودش با وجود تعصبات ضد مسلمانان و اوج‌گیری احساسات منفی نسبت به آنان پس از جدایی پاکستان از هند، به تدریج و با مطالعه‌ی روشمند وقایع تاریخی و تدریس تاریخ به مدت بیست و شش سال در انگلستان و سپس مناسبات دوستانه‌ای که با فرهیختگان مسلمان مقیم انگلستان برقرار کرده است بر این پیش‌داوری‌ها غلبه کرده و کوشیده است در این کتاب بی‌طرفانه و با درک محدودیت‌ها و آرزوهای جناح‌های مختلف هند و قله‌های فکری گوناگون در درون جامعه‌ی مسلمانان شبه‌قاره گزارش و

تحلیلی بی طرفانه و دقیق از موضوع مطالعه خود ارائه دهد.
آواری هم اکنون پژوهشگر افتخاری دانشگاه متروپولیتن منچستر و عضو گروه مطالعات فرهنگی این دانشگاه است.

در ترجمه‌ی اثر تلاش شده است امانت‌داری و دقت لازم ملحوظ گردد.
برای تطبیق بهتر وقایع با رخدادهای دیگر جهان اسلام در هفت فصل نخست که حضور مسلمانان در حکومت و اقتدار سیاسی چشمگیر تر است و رخدادها بخشی از تاریخ کلی مسلمانان است، معادل قمری تاریخ‌های میلادی ذکر گردیده است.
دربار مترجم با نویسنده کتاب در بهار ۱۴۰۱/۱۳۹۳ ش در منچستر و گفت‌وگوی پر بار با وی و مشاهده‌ی شوق او به پژوهش در حوزه‌ی کارش همراه با متانت و تواضع وی رهمدردی، صمیمانه‌اش با رنج و عذاب و فقر و دوستان جوامع جنوب آسیا، درس گرانبهائی را به این سطور و انگیزه‌ای قوی در ترجمه‌ی کتاب حاضر بوده است.
ضمناً علاقه و شناختی در باره‌ی هند دوره‌ی اسلامی در سال‌های کار و آموزش از استاد فتح‌الله مجتهد در دارال‌المعارف بزرگ اسلامی و پس از آن، برخورداری از راهنمایی‌های استاد اکبر بیوند در: انشنامه جهان اسلام که هر دو از هندشناسان برجسته ایران‌اند و نیز سفرهای به هند به کسین، انگیزه‌ی دست‌یازیدن به این کار را در مترجم افزون‌تر و قوی‌تر کرده است.

افزون بر این، مشابهت‌های میان نبله‌های فکری و چالش‌های عقیدتی در درون جامعه مسلمانان هند و رویارویی سنت و مدرنیته در این اجتماعات با آنچه در جامعه‌ی ایران می‌گذرد عامل مشوق دیگری در ترجمه این اثر گردید.
در کمال شگفتی درست هنگامی که ترجمه متن به پایان رسید (۱۲ شهریور ۹۳)، پیام ایمن الظواهری، پیشوای القاعده، پخش شد که شبه‌قاره را سرزمین از دست داده‌ی مسلمانان و جزئی از دارالاسلام محسوب کرده و برای دستیابی به موقعیت گذشته‌ی مسلمانان در فاصله‌ی سده‌های هفتم تا دوازدهم در شبه‌قاره اعلان جهاد کرده است. و این بار دیگر لزوم بازنگری گذشته و تمام خاطراتی که در حافظه‌ی جمعی ساکنان این بخش از کره‌ی زمین، این حایل بین خاورمیانه‌ی اسلامی و عربی و جهان مالایایی شرق دور، مرز و سرحد دو دین بزرگ جهان اسلام و هندوئیسم و کمتر از آن بودیزم را یادآور می‌شود.

همزمانی این رویداد با نخست‌وزیری نارانجامودی، فرماندار گجرات در دهه‌ی هشتاد و مضمون به مماشات با هندوهای افراطی که در جریان واقعه‌ی مسجد بابری به

خشونت و کشتار برضد مسلمانان دست یازیدند، با توجه به پیشینه‌ای که این اثر از مناسبات هندوها و مسلمانان در هند ارائه می‌دهد، بسیار معنادار خواهد بود. جریان‌های افراطی و نومتعصبان کوتاه‌فکر در هردو سوی منازعه‌ای بی‌حاصل در واقع متحدانی هستند برای شعله‌ور نگاه داشتن آتشی که جز سوزاندن منابع طبیعی و نیروی انسانی ثمری دیگر نخواهد داشت.

وظیفه خود می‌دانم که در اینجا از دوست و همکار ارجمندم، جناب آقای دکتر محمد باقری که این کتاب را در اختیار من قرار دادند و وسیله‌ی آشنایی و دیدار با مؤلف آن را فراهم کردند سپاسگزار باشم. همچنین از خانم‌ها کمندی و الیاس‌پور که زحمت تحریر متن را به عهده داشتند، تشکر کنم. و نیز سپاس از جناب آقای اردهالی که امکان چاپ و انتشار آن را در انتشارات اختران فراهم کردند. از همسر، که متن را مطالعه و در بالا بردن کیفیت ترجمه در برخی از قسمت‌های دشوار متن مرایاری کرد، و نیز از همکارانم در دانشنامه جهان اسلام که در یافتن ضبط صحیح اعلام توصیه‌های یاریگری ارائه دادند: آقایان اکبر بختیاری، ای‌ای اعلام هند، آقای فرید قاسملو برای اعلام تاریخ علم و عارفی برای اصطلاحات معناری بدیهی، است هرگونه خطا و اشتباه به عهده مترجم است.